

دیدنی ها و شنیدنی ها

آخرین اثر محمود طرزی

به تازه گی ها دوست عزیزم آقای شریف بهاند، خبر جالبی را به آگاهی ام رساندند. این امر برایم از زاویه های گوناگون جالب است.

من در نوشته یی زیر عنوان ,, کتابشناسی محمود طرزی,, دارم که آن را در سمیناری که برای تجلیل از بنیاد گذاری وزرات خارجه کشور به وسیله محمود طرزی، به سال ۲۰۰۸ع. به راه انداخته شده بود، ارایه نمودم.

در بخش از آن چنین نوشته بودم:

۳۹- دیدنی ها و شنیدنی ها

این را - اگر مرگ امانش می داد و به پایانش می برد - می توانستیم خود زنده گینامه یی از محمود طرزی، بخوانیم.

آقای روان فرهادی، که این اثر را دیده است و به گفته خودش، ,,نقل کتاب توسط مدون این کتاب (مقالات محمود طرزی در س.ا.ا) برای چاپ آماده است,,، بایست نسخه یی از آن نزدش باشد. اما، من تا جایی که می دانم این اثر تا کنون چاپ نشده است.

او در آغاز این اثر تک بیته یی را چنین می آورد:

نوشتم شعر بسیاری دو، سه سال

نظم آمد بسوی نثر، امسال

بعد چنین می نویسد، ,, پس از انجام یافتن ژولیده و پژمرده خواستم به نام **دیدنی ها و شنیدنی ها**، خاطرات دیدنی و شنیدنی خود را بقدر ممکن به نثر در قید تحریر بیارم، تا به یادگار يك اثر تاریخی بماند,,، این یاد داشت در ماه اگست (۱۹۳۳) در استامبول، واقع در ترکیه نگاشته شده است.

حادثه ها در این اثر، از زمان امیر شیر علی آغاز و تا مواصلت او و خانواده اش به سرحد، هنگام تبعید با پدرش، در سال (۱۸۸۲ع) را در بر می گیرد. او، در آخرین سطر های این اثر می نویسد، ,,... قافله ما برهنمایی تحصیلات و دو نفر کاتبش، بعضی تپه ها و وادی ها و ذروه ها را مرور نموده، در يك میدان فراخ و سبزی رسید... یکچند سواران خیمه ها به استقبال قافله ما اسپ تاخته آمده، قافله را به توقف امر دادند... ,,

این اثر، در آخرین هفته های زنده گی محمود طرزی نوشته شده است. در این نوشته، در همین جا، با مرگ اش نقطه پایان گذارده می شود.

نسخه خطی آن نزد عبدالوهاب طرزی، پسرش وجود داشته است. این اثر، بعد ها به وسیله وحیدالله طرزی داماد عبدالوهاب طرزی، و نواسه برادرش، به زبان انگلیسی زیر عنوان خاطره ها : تاریخ کوتاهی از یک دوران (۱۸۸۱-۱۸۶۹).

Reminiscences : A Short History of an Era (1869-1881)

ترجمه و به گردهم آبیی به نام جایگاه تبادل نظر افغانستان The Afghanistan Forum، نیویارک، ا.م.ا.، در ماه مارچ (۱۹۹۸)، با شماره (۳۵)، تقدیم گردید.

من نمی دانم که این ترجمه عنوان درست است و یا آن چی را روان فرهادی، آورده است. من تلاش نمودم تا نسخه یی از اصل اثر به دست بیاورم. در این مورد بار بار با آقای وحید طرزی، تلفونی تماس گرفتم و از او خواهش نمودم تا به نشر نسخه پارسیش اقدام نماید. اما، او با این استدلال که هنوز وقتش نرسیده است، حاضر به نشرش نشد. او هم چنان در بر گردان این اثر به زبان انگلیسی به گفته خودش جای هایی را **تنقیص** نموده است. این کار از دید امانت داری، به ویژه اثر کسی که دیگر نمی توان در مورد از یاد و یا تنقیص! از او نظر خواست، کار نادرست می باشد.

من به این باورم که این عنوان به دلیل این که محمود طرزی، سر آن نداشت تا تاریخ بنویسد، نادرست است و همان **دیدنی ها و شنیدنی ها** به نظر درست تر می آید. از سوی دیگر او خود این عنوان را به روشنی بیان داشته

است.

سال نوشتن : (۱۹۳۳).

یاد داشت: آن گاهی که از نشر این کتاب به وسیله وحید الله طرزی ناامید شدم، بر آن بودم تا آن را که به انگلیسی بر گردانده شده است دوباره به پارسی برگردانم.

در این آخر ها آوازه پی را شنیدم که آقای فرهادی می خواهد این اثر را به دست نشر بسپارد. خوشبختانه، اکنون چنین به نظر می رسد که این اثر چاپ گردیده است. از آگاهی های اولی می توان این مشخصه ها را در این اثر دید.
آقای بهاند، چنین می نویسند:

از پشتی کتاب :

مشخصات کتاب:

نام کتاب : خاطرات محمود طرزی

گردآورنده : داکتر روان فرهادی

مهتم: غلام سخی غیرت

ناشر: انستیتوت دیپلوماسی وزارت امور خارجه

سال چاپ: ۱۳۸۹ هجری شمسی

فهرست

یادداشت مهمم

مقدمه

کرونولوژی

چند برگی بر زنده گی محمود طرزی

دیدنی ها و شنیدنی ها

اهمیت رساله از نظر تاریخ افغانستان در قرن نوزده

از نظر تاریخ اجتماعی و فرهنگی کشور

از نظر زبانشناسی و ادبی

رساله عبدالوهاب محمود طرزی

محمود طرزی شرح زندگی

کرونولوژی مجمل رویداد های افغانستان در زمان محمود طرزی

ورقی چند بر سر گذشت

متولد در غزنه

متوفی در استانبول ترکیه

سالیان کودکی در کابل و عهد امیر شیر علی خان

نو جوانی و عهد ضیائیه

اقامت در هند

سالیان آغاز جوانی در شام

فعالیت ادبی عهد جوانی در شام
دیدار با سید جمال‌الدین افغانی
سالیان واپسین در شام
وفات پدر و آمادگی به وطن
نخستین سالیان پس از عودت مجدد به کابل
نشر سراج الاخبار
دشواری های کار و زنده گی
محمود طرزی در عهد امانیه
جنگ داخلی افغانستان و هجران از وطن
سالیان واپسین زندگی در استانبول
پس از وفات محمود طرزی
محمود طرزی دیدنی ها و شنیدنی ها

باب اول

زمان حکومت امیر شیر علی خان
شنیدنی ها
واقعه وفات امیر کبیر و امارت شیر علیخان
دیدنیها
در خصوص حکومت امیر

باب دوم

جشن ولیعهدی
بلای زن گرفتن زیاد
روز آمدن سفیر روسی
این هم در بین رقفا کتره پران آن مجلسها زمزمه میشد:
محاربه با انگلیز
وقایع از ابتدای سنه ۱۸۷۸ تا آخر مارچ سنه ۱۸۷۹

باب سوم

امارت امیر محمد یعقوب خان

باب چهارم

ملاحظات
حکومت انگلیزیه
حکایت بر سبیل تمثیل
دو برادر ولی برابر نیستند

ملاحظات
به داستان بر گردیم
یک فرار بی قرار

باب پنجم؟!

باب ششم
بعضی از خاطرات حال و احوال حیات ما
وقایع قندهار

باب هفتم
حرکت از کابل
نمونه منظره جهنم و زبانی جهنم

باب هشتم
کمتراک احوال مقدمی جغرافی و تاریخی
هندوستان
محمود طرزی شرح زندگی از ۱۸۸۲ الی ۱۹۰۱ ع.
البته با یاد داشت مهتم و مقدمه روان فرهادی
از سال ۲۰۰۹ ع.

آن چی در ترجمه آقای وحید الله طرزی از این اثر به زبان انگلیسی آمده است، چنین می باشد:
یادداشت مترجم.

مقدمه

قبیله محمد زایی- نمونه بی از شجره و کمی از تاریخ
محاصره هرات و مرگ امیر (دوست محمد) به نقل از گفته پدرش
دور دوم فرمانروایی امیر شیر علی خان (۱۸۷۹-۱۸۶۸)

کودکی و جوانی هنگام فرمانروایی شیر علی

جنگ کجباز یا قلات غلزی

مراسم تعیین ولیعهد

مصیبت چند زنی

ورود و مراسم پذیرایی نماینده روسیه (۱۸۷۸)

در مورد دوران فرمانروایی امیر شیر علی

دوران فرمانروایی امیر محمد یعقوب

تصرف کابل توسط بریتانیا

نبرد مردم کابل

مقاومت شدید می گردد

جنگ میوند

دوباره به کابل

گریز دشوار

دیدار پدر با جنرال رابرتس

اولین سال فرمانروایی امیر عبدالرحمان (۸۱ - ۱۸۸۰)

برخی اندیشه های در مورد سال اول فرمانروایی عبدالرحمان

برای تصرف کندهار

نمایی از جهنم و پاسدارانش

رسیدن به مرز (آغاز سال ۱۸۸۲)

... در سطر پایانی می خوانیم، ، به این گونه سپردن ما به وسیله مردم خود ما از سرزمین ما به بیگانگان و

کشور بیگانه صورت گرفت،،

باید این امر را ذکر نمود که در ترجمه یاد شده باب هشتم یا ، کمترک احوال مقدمی جغرافی و تاریخی

هندوستان،، وجود ندارد.

هم چنان قابل یاد آوری است که ، محمود طرزی شرح زندگی از ۱۸۸۲ الی ۱۹۰۱ ع.، کتاب جداگانه پی

است زیر عنوان، ، شرح زندگی محمود طرزی از ۱۸۸۲ تا ۱۹۰۹،، که آن را عبدالوهاب طرزی نوشته است. این

اثر به وسیله وحید عبدالله، داماد و هاب طرزی با ، تجدید نظر و اهتمام وحید طرزی،، در ماه مارچ ۲۰۰۰ ع. به

وسیله، ، مرکز انتشارات انجمن فرهنگ افغانستان،، در لیموژ فرانسه، زیر نظر عارف عزیز، نشر شده است.

صدیق رهپو طرزی

یاد آوری:

باید دیده به راه دریافت این اثر شد تا آن را بر بوته نقد گذاشت.